

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania J. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 listopada 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 29 listopada 2018 r. oddalił apelację ubezpieczonego J. B. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 7 grudnia 2017 r., którym oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. z dnia 11 stycznia 2017 r. odmawiającej ubezpieczonemu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach z uwagi na niewykazanie 25 lat stażu ubezpieczeniowego na dzień 1 stycznia 1999 r.

Sąd Apelacyjny w motywach orzeczenia wskazał, że ubezpieczony nie spełnił warunków do nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53, dalej jako ustawa emerytalna) bowiem nie posiadał na dzień 1 stycznia 1999 r. wymaganego 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, a jedynie 24 lata, 10 miesięcy i 8 dni. Organ rentowy do stażu ubezpieczeniowego prawidłowo nie zaliczył ubezpieczonemu okresu od dnia 27 marca do dnia 11 sierpnia 1985 r., ponieważ okres urlopu bezpłatnego z tytułu niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego, do którego pracownik nabył prawo w czasie pracy na budowie eksportowej, czas związany z dojazdem do kraju i poświęcony na badania, a także czas wolny wynikający z różnicy obowiązującego na budowie wymiaru czasu pracy oraz obowiązującego na podstawie § 8 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (jednolity tekst: Dz.U. z 1986 r. Nr 19, poz. 101, dalej jako rozporządzenie z dnia 27 grudnia 1974 r.) nie stanowią okresu składkowego ani nieskładkowego, określonego przepisami ustawy emerytalnej. Taki też pogląd został wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 22 maja 2013 r., III UZP 1/13 (OSNP 2013 nr 21-22, poz.255).

Wyrok Sądu Apelacyjnego w całości został zaskarżony skargą kasacyjną przez ubezpieczonego. Skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego, to jest: 1) art. 184 ustawy emerytalnej w związku z art. 8 k.p., przez przyjęcie, że do stażu pracy w szczególnych warunkach nie wlicza się, przypadających po powrocie z eksportu dni zaległego urlopu, dni wolnych z tytułu różnic w normach czasu pracy, dni przeznaczonych na badania lekarskie, a tym samym przyjęcie, iż ubezpieczony nie spełnia przesłanki 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, co stanowi naruszenie zasad współżycia społecznego; 2) § 4 ust. 3 i § 10 ust. 4 rozporządzenia z dnia 27 grudnia 1974 r., przez przyjęcie, że okres wykorzystywania dni wolnych z tytułu niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego należnego za pracę na budowie eksportowej, dni wolne z tytułu różnic w normach czasu pracy oraz dni wolne na badania lekarskie nie podlegają wliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach oraz art. 18 § 3 k.p., przez zastosowanie przez Sąd interpretacji przepisów, które naruszają zasadę równego traktowania w zatrudnieniu.

Ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do pytania „czy przypadające po powrocie z eksportu dni: zaległego urlopu wypoczynkowego, wolne z tytułu różnic w normach czasu pracy, przeznaczone na badania lekarskie winny zostać wliczone do stażu pracy w szczególnych warunkach, jeżeli pracodawca ubezpieczonego był jednocześnie jednostką kierującą za granicę i zakładem macierzystym, a zatem ubezpieczony pozostawał cały czas w zatrudnieniu u jednego pracodawcy i nie korzystał z urlopu bezpłatnego oraz dokonania jednoznacznej wykładni wskazanych przepisów prawa materialnego z uwagi na fakt, iż wywołują one rozbieżności w orzecznictwie sądowym”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie skargi i zasądzenie od ubezpieczonego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Ponadto zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wobec tego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym powyżej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi

przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienie prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz.158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK

17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Jednocześnie zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571). Chodzi więc o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003). Ponadto twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 czy z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że przedstawione przez skarżącego kwestie nie spełniają wskazanych wyżej kryteriów istotnego

zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Po pierwsze, zagadnienie prawne nie zostało powiązane z jakimkolwiek przepisem prawnym, a dla tej przesłanki przedsądu konieczne jest przywołanie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Po drugie, w orzecznictwie Sądu Najwyższego - począwszy od uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 22 maja 2013 r., III UZP 1/13 (OSNP 2013 nr 21-22, poz. 255), która została podjęta z uwagi na rozbieżności w orzecznictwie - utrwalony jest pogląd, że okresu przedłużonego urlopu bezpłatnego u macierzystego pracodawcy po zakończeniu pracy na budowie eksportowej w wymiarze równym liczbie nieudzielonych w czasie zatrudnienia za granicą dni urlopu wypoczynkowego oraz dni wolnych z tytułu skróconego tygodnia nominalnego czasu pracy nie wlicza się do 25-letniego stażu ubezpieczeniowego wymaganego do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych (art. 6 w związku z art. 7 oraz art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej w związku z § 9 ust. 4, § 14 ust. 6 i § 15 rozporządzenia z dnia 27 grudnia 1974 r. oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) i oceny tej nie zmienia fakt, że zarówno jednostką kierującą, jak i jednostką macierzystą był ten sam podmiot, ponieważ wszelkie prawa i obowiązki pracownika zatrudnionego na budowie eksportowej uregulowane zostały w rozporządzeniu z dnia 27 grudnia 1974 r. (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 października 2013 r., I UK 108/13, LEX nr 1448693; z dnia 26 listopada 2013 r., III UK 167/12, LEX nr 1555696; z dnia 18 marca 2015 r., I UK 269/14, LEX nr 1712807; z dnia 9 lutego 2016 r., II UK 16/15, LEX nr 2002505; z dnia 7 czerwca 2018 r., II UK 169/17, OSNP 2019 nr 2, poz. 24). Podkreślenia bowiem wymaga, że przepisy rozporządzenia z dnia 27 grudnia 1974 r. miały zastosowanie do wszystkich pracowników kierowanych do pracy za granicą przez jednostki wskazane w jego § 2 ust. 1 i określone wspólnym mianem „jednostek kierujących”. Jednostką kierującą mógł być zatem macierzysty zakład pracy, tj. eksporter, który będąc jednostką prowadzącą działalność gospodarczą zawarł z kontrahentem zagranicznym kontrakt na realizację budowy (usługi) eksportowej i kierował do pracy za granicą swoich pracowników w ramach

odrębnej umowy zwartej zgodnie z przepisami rozporządzenia (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 1994 r., I PZP 44/93, OSNCP 1994 nr 7-8, poz. 140 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 1979 r., I PRN 59/79, OSNCP 1979 nr 12, poz. 245). Ponadto przypomnieć trzeba, że rozporządzenie z dnia 27 grudnia 1974 r. zostało wydane na podstawie art. 298 k.p. Ten zaś przepis w § 1 stanowił, że Rada Ministrów w porozumieniu z ogólnokrajową organizacją międzyzwiązkową może określić w drodze rozporządzenia w sposób szczególny niektóre prawa i obowiązki pracowników zatrudnionych w niektórych działach służby państwowej, w jednostkach wojskowych, w zakładach służby zdrowia, a także pracowników zatrudnionych za granicą przez polskie przedsiębiorstwa. Przypomnienie to jest celowe dlatego, że wydanie wskazanego rozporządzenia na podstawie art. 298 k.p. oznaczało wyłączenie w stosunku do pracowników skierowanych do pracy za granicą i objętych rozporządzeniem, stosowania przepisów Kodeksu pracy (bądź innych ustaw) w sprawach uregulowanych tym aktem, chyba że rozporządzenie odsyłało wyraźnie do ich stosowania w określonym zakresie. Przepisy wydane na podstawie delegacji ustawowej z art. 298 k.p. stanowiły (w przedmiocie nimi uregulowanym) unormowania całościowe. A zatem nieuprawnione jest twierdzenie skarżącego, że skoro jednostką kierującą był macierzysty zakład pracy, to przepisy rozporządzenia z dnia 27 grudnia 1974 r. nie miały do niego zastosowania.

Wobec wyjaśnienia przez judykaturę podnoszonego przez skarżącego zagadnienia prawnego, nie istnieje wskazana przesłanka przedsądu, co skutkuje odmową przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Sąd Najwyższy oddalił wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, ponieważ z treści wniosku zgłoszonego w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie wynika, aby pełnomocnik organu rentowego domagał się zasądzenia kosztów postępowania kasacyjnego w przypadku nieprzyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Żądanie zasądzenia kosztów w postępowaniu kasacyjnym odnosiło się zatem wyłącznie do wydania przez Sąd Najwyższy wyroku oddalającego skargę – w razie przyjęcia jej do rozpoznania i rozpatrzenia. Wobec tego koszty odpowiedzi na skargę kasacyjną, w której nie wskazano argumentów dotyczących przyczyn kasacyjnych (art. 398⁹ § 1 k.p.c.) uzasadniających odmowę

przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie mogą być uznane – w razie odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania – za koszty celowej obrony w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2015 r., V CSK 353/14, LEX nr 1628961 czy z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, OSNC 2015 nr 7-8, poz. 91).